

Förslag till naturreservat kring Björkvattnet, Strömsunds kommun

Figur 1. Orangemarkerade områden besöktes i juli 2018. Gröna områden är reservatsförslag.

Sammanfattning

Denna kortfattade rapport är en formell begäran om att Länsstyrelsen i Jämtlands län ska påbörja ett arbete med att skydda de skogsområden som besöktes under Forskningsresan 2018. Alla skogar påvisade mycket höga naturvärden, en imponerande artmångfald och är en del av ett större sammanhängande naturskogsområde med lång skoglig kontinuitet. Dessa skogar måste skyddas. De gröna områdena (figur 1) är en avgränsning som gjorts efter analys av flygbilder och de gamla frivilliga avsättningarna av tidigare markägare, vilka nu är borttagna. Flera avverkningsanmälningar har inkommit i de inventerade områdena, varav flera är registrerade nyckelbiotoper. En utförligare beskrivning av Forskningsresans syfte och inventering finns i rapporten "Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker, Jämtland 2018".

Bakgrund

Björkvattnet är en liten by och sjö nära norska gränsen i Frostviken i nordvästra Jämtland i Strömsunds kommun. Björkvattnet ligger omgiven av gamla naturskogar och större sammanhängande myrar. Trakten består av högplatåer med dominerande granskogar, så kallade höglägesgranskogar. Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker besökte under en sommarvecka 2018 ett flertal skogar här och fann mycket höga biologiska värden i dem. Så höga att de borde bevaras för framtiden som formellt skyddade naturreservat. Efter analys och genomgång av både utförda inventeringar samt flygbildstolkningar och tidigare frivilligt avsatta skogar har tre olika reservatsförslag arbetats fram vilka alla redovisas nedan.

Stora delar av området ägdes tidigare av Holmen skog AB. De gamla naturskogarna var till stora delar frivilliga avsättningar av Holmen skog AB som ett åtagande i deras FSC-certifiering där skogar med höga naturvärden inte får avverkas. 2017 bestämmer sig Holmen skog AB för att sälja sina omkring 7000 hektar skogsägor kring Björkvattnet med argumenten att dessa skogar ligger för långt bort från bolagets industrier. Persson Invest AB köper upp skogarna och de frivilliga avsättningarna, som tidigare var skyddade skogar, är nu öppna för att börja avverkas igen. Under hösten 2018 och sommaren 2019 har färskas avverkningsanmälningar kommit in i fyra av de fem områden som Forskningsresan besökt och påvisat höga biologiska värden i, trots att information om inventeringarna skickats till Persson Invest (PM till bolaget, SKS och LST augusti 2018). Det finns dessutom flera nyckelbiotoper i de avverkningsanmälda skogarna varav flera beskrivs som "urskogslika barnnaturskogar".

Reservatsförslag

Portfjället-Sortmyren-Björkvattsån-Björkvattsruet (4355 hektar)

Detta är det största av de tre utpekade områdena kring Björkvattnet som vi föreslår ska bli naturreservat. Det består av en höglägesplatå med en vacker mosaik av myrar och naturskogar. Det föreslagna området sträcker sig från Portfjället i väster till Fjällskftet i öster samt från Floarna och Flybacken i norr till Fossdalen i söder. De mest bördiga delarna ligger i sluttningarna och kring bäckarna medan de mer lågproduktiva delarna finns kring myrarna på platån. Skogarna domineras av gran men har ett stort inslag av äldre björk och grova sälgar. Den döda veden finns av alla de slag och i alla nedbrytningsstadier, allt från torrträd till högstubbar och rötlågor. Här finns rikligt med högortsområden där fjälloltan och den nordiska stormhatten blir manshöga men även de mer magra skogarna med dvärgbjörk och kråkbärsris i fältskiktet. Området behöver utförligare inventering.

Storhögen (231 hektar)

Området ligger nordväst om Björkvattnet och består av ett skogsbeklätt berg vid namn Storhögen. Skogen domineras av gamla naturskogar av gran men med stort inslag av björk och sälg men även av rönn och en. Hänglavar är frekventa i hela skogen och garnlav är den dominerande hänglaven. Den döda veden utgörs av torrträd, högstubbar och lågor främst av gran och björk. Flera av björkarna i området är gamla och grova och likadant gäller för högstubbarna av björk vilka också är högintressanta substrat för hotade och rödlistade arter av lavar.

I stort sett hela Storhögen-området har besökts av deltagare från Forskningsresan i Naturvårdens utmarker (orangemarkerat område i figur 1) och skogen är välinventerad och väldokumenterad. Här finns mycket höga naturvärden som bör bevaras som formellt skyddad natur.

Högsättern (400 hektar)

Detta området ligger öster om Björkvattnet och består av ett kupolformat berg med gammal naturskog på. Toppkalotten ligger på ca 600 m ö h. Skogen på både toppen och i delar av sluttningarna är gamla naturskogar som aldrig kalhuggits. Gran dominerar skogen men här finns gott om björk och även inslag av sälg och rönn. Trädåldrar på 250 år och mer finns i skogarna och den döda veden finns allmänt spridd i hela området - allt från torrträd till högstubbar och rötlågor i olika nedbrytningsstadier. Ställvis är skogen hänglavsrik. Området behöver utförligare inventering.

Vackra skogar nära fjäll, riksgrens, väg och sjö.

I byn Björkvattnet finns vandrarhem och vägarna leder vidare in i Norge vilket torde göra området attraktivt för naturturism. Att besöka Björkvattnets skogar i juli, när stormhatt och torta står i blom är en sällsam upplevelse. För den som är intresserad av orkidéer eller fågelskådning är detta en utmärkt plats att utforska. För besökare är det lätt att stanna bilen utmed någon av vägarna och bara promenera in i de gamla naturskogarna.

Figur 2. Flygbild över Björkvattsån-Björkvattsruet, mot Björkvattnet.

Slutsats

Förhoppningen från Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker är att Länsstyrelsen i Jämtland tar våra uppgifter om höga naturvärden på allvar och påbörjar ett arbete med att försöka skydda dessa tre utpekade områden för att bevara biologiskt värdefulla naturskogar. Detta är vår formella begäran om att Länsstyrelsen i Jämtlands län ska bilda naturreservat av dessa tre beskrivna områden. Detta kan göras genom att:

- A. Bilda tre separata naturreservat.
- B. Bilda ett stort naturreservat. Detta görs genom att binda ihop de tre områdena med att inkludera utvecklingsmark eller arronderingsmark där områdena ligger närmast varandra. Naturvårdsverket kräver att ett reservatsförslag ska ha minst 70% värdekärna. För alla områden, som främst består av värdekärnor, kan korridorer med utvecklingsmark bli länken som bygger ihop de tre naturskogsområdena runt sjön Björkvattnet, för att skapa en grön infrastruktur mellan dem i framtiden.

OBS! Färska avverkningsanmälningar

Flera avverkningsanmälningar har inkommit i fyra av de fem områden som besöktes under Forskningsresan 2018, de flesta i nyckelbiotoper. Avverkningsanmälningar har inkommit hösten 2018 och sommaren 2019 och ligger nu i Portfjällbäcken, Sortmyren, Björkvattsån och Storhögen samt ett område med naturvärden som Skogsstyrelsen benämner "barrskog" i norra delen av inventeringsområdet Portfjällsbäcken.

De avverkningsanmälda nyckelbiotoperna vid Portfjällbäcken beskrivs av Holmen som "urskogslik barnnaturskog".

Den lilla nyckelbiotopen vid Sortmyren, registrerad av Holmen, beskrivs som "lövnaturskog". Den stora nyckelbiotopen (>70 ha) i samma område, registrerad av Skogsstyrelsen, beskrivs som "naturskog, urskogsartat objekt". Båda dessa är avverkningsanmälda.

Vid Björkvattsån beskriver Skogsstyrelsen de två avverkningsanmälda nyckelbiotoperna som urskogsartad naturskog med källpåverkan och riklig förekomst av död ved.

Den avverkningsanmälda nyckelbiotopen vid Storhögen beskrivs av Skogsstyrelsen som en urskogsartad lövrik barnnaturskog med källpåverkan och riklig förekomst av död ved.

2019-09-09

Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker genom:

Helena Björnström

Maria Danvind